

given and their influence on pupils' personality development is analyzed. The importance of excursions subject connection with the real events of the past and prominent events of present time is underlined.

One of the main reasons that stipulated rare address to such form of activity as an excursion is a complication of preparation that needs much time and certain level of pedagogical qualification. However, this problem has a methodical aspect especially for today as the Ukrainian system of education does not have perfect methodology of planning, preparation and realization of excursions. The aim of this work is an attempt to attract attention to this problem and fill in the gap in the methodical providing of an excursion activity.

The reconstruction of historical events, necessary for valued perception by the children of historical information is achieved by the use and corresponding interpretation of historical sources. Although traditional methodology of construction of excursion forbids to plug in a story object that cannot be seen, such form of an excursion, as the excursion-reconstruction is built on a minimum of objects for direct contemplation.

Any historical source can serve as a basis of an excursion: a few lines from literary work or letters of the contemporaries of studied events, bits and pieces of building or their image on photos or postal, any thing that belong to the studied period. Minimum information in combination with professionalism of a leader of the group and permanent address to child's fantasy and imagination allow creating the excursions of any excursion object.

The creation of excursion text presumes taking into account sounding in the process of motion, breaking to pieces, that answer separate parts of activity, possibility of the interactive intermingling with children and employees of the establishments visited during an excursion. The right completed text diminishes or, even, fully destroys dependence of an excursion on the place of its realization, allowing conducting the excursions in the conditions of any locality.

Key words: *an excursion activity, an educational excursion, a form of organization of the educational process, an excursion-game, historical and region-specific studies, didactic basis.*

УДК 37:316.627–057.87:373

О. О. Єжова

Інститут проблем виховання НАПН України

ОБҐРУНТУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ПРОСОЦІАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті проаналізовано й теоретично обґрунтовано необхідні та достатні організаційно-педагогічні умови формування просоціальної поведінки учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Методом експертного оцінювання до них віднесено: формування й ефективне забезпечення функціонування превентивного виховного середовища ЗНЗ; упровадження сучасних технологій виховання, що базуються на врахуванні вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей учнів; упорядкування системи державно-громадського управління навчальним закладом; активізація діяльності органів учнівського самоврядування у виробленні шкільної політики щодо формування просоціальної поведінки учнів; створення системи науково-методичного супроводу формування просоціальної поведінки учнів.

Ключові слова: *просоціальна поведінка, організаційно-педагогічні умови, учні загальноосвітніх навчальних закладів*

Постановка проблеми. Як зазначено у проекті Концепції розвитку освіти на період 2015–2025 років, на часі «системна реформа освіти, яка має бути предметом суспільного консенсусу, розуміння того, що освіта – це один з основних важелів цивілізаційного поступу й економічного розвитку» [6]. Необхідно додати, що без приділення уваги до проблем виховання дітей і підлітків, формування в них саме просоціальної стратегії поведінки, «цивілізаційний поступ» і «економічний розвиток» держави виглядають декларативними. Для світової спільноти важливими постають суспільні норми, цінності та їх реалізація в міжособистісних стосунках, що й є підґрунтям просоціальної поведінки особистості, яку розглядають як систему соціально схвальних дій і вчинків.

Отже, у контексті реалізації Національної стратегії розвитку освіти на період до 2021 року та майбутньої Концепції розвитку освіти на період 2015–2025 років формування просоціальної поведінки учнів постає одним із важливих і першочергових завдань.

Аналіз актуальних досліджень. Для визначення організаційно-педагогічних умов формування просоціальної поведінки учнів загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) нами були проаналізовані: поняття «педагогічні умови» та «організаційно-педагогічні умови»; педагогічні умови формування поведінки особистості; вікові психологічні особливості учнів ЗНЗ, які необхідно враховувати у виховній діяльності вчителя.

У попередніх наукових розвідках нами з'ясовано, що існують певні розбіжності у тлумаченні науковцями поняття «організаційно-педагогічні умови» [3]. Так, організаційно-педагогічні умови розглядаються як сукупність факторів, необхідних для формування вмінь і навичок, якостей (Є. Сінкіна); можливостей, що забезпечують ефективне виконання поставлених завдань (Є. Козирєва); обставин, що забезпечують суб'єктно-активну позицію особистості в навчально-виховному процесі (І. Гладкая) та обставин взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу (С. Павлов); або взаємодії організаційних форм і педагогічного забезпечення (А. Галєєва); обставин реалізації управлінської функції (Г. Демідова) тощо. Поділяючи позицію О. Галкіної [1], ми згрупували чотири напрями організаційно-педагогічних умов:

- фактор ефективності внутрішнього виховного середовища (виховної системи навчального закладу);
- фактор наявних ресурсів;
- фактор цілеспрямованого управління освітнім процесом;
- фактори навчально-виховного процесу, які забезпечують досягнення поставленої навчально-виховної мети [3].

Відповідно до вищезазначеного під організаційно-педагогічними умовами розуміємо сукупність взаємопов'язаних обставин, які забезпечуються на управлінському рівні для досягнення запланованої мети й стосуються управління педагогами та їх професійною діяльністю, а також учнями та їх діяльністю [3]. Організаційно-педагогічні умови можуть стосуватися ресурсів, науково-методичного забезпечення й моніторингу здійснюваного педагогічного процесу.

Аналіз наукових джерел щодо педагогічних умов формування просоціальної поведінки учнів свідчить про те, що серед них учені особливу увагу звертають на: створення виховного середовища (Н. Нагайченко); посилення виховної складової в освітньому процесі загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) (С. Петухов); цілеспрямований вплив референтного оточення на когнітивну, мотиваційну, емоційно-вольову та поведінкову сфери учнів (І. Бех); забезпечення умов для самоактуалізації особистості відповідно до загальнолюдських цінностей (А. Журавльов, Ю. Гиппенрейтер, В. Русалов); орієнтацію в процесі науково-методичного супроводу на роботу з емоційно-ціннісною сферою особистості, здійснення педагогами організації рефлексії учнями соціальних значень тих чи інших явищ (Т. Кондратова); забезпечення активної, суб'єкт-суб'єктної взаємодії педагога й учня (Л. Калашникова, Т. Кондратова); використання широкого діапазону інтерактивних видів діяльності (дискусії, тренінги, ділові та рольові ігри, моделювання ситуацій, соціальне проектування тощо); орієнтацію фахівця системи супроводу в процесі формування просоціальної поведінки на середньовікові норми розвитку учнів і врахування їх вікових особливостей (Т. Кондратова, С. Петухов); підготовка педагогів до організації відповідної виховної діяльності з учнями (С. Петухов).

Мета статті – проаналізувати та теоретично обґрунтувати необхідні й достатні організаційно-педагогічні умови формування просоціальної поведінки учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу. Теоретичне обґрунтування організаційно-педагогічних умов будь-якого процесу вимагає застосування методу експертних оцінок для визначення найбільш вагомих і значущих умов. Тому на основі аналізу педагогічної наукової літератури нами був складений перелік організаційно-педагогічних умов, що був представлений у формі бланка експертного оцінювання. Для складання переліку можливих організаційно-педагогічних умов формування просоціальної поведінки учнів ЗНЗ нами було враховано як групування умов за чотирма факторами, так і напрацювання інших дослідників із

дотичних тем. Крім того, бралася до уваги ієрархічна побудова системи освіти, яка проявляється в управлінні освітнім процесом на трьох рівнях: інституціональному, управлінському та технічному.

До бланку експертного оцінювання були включені чотири групи таких важливих, на наш погляд, організаційно-педагогічних умов як:

1. Перша група (фактор ефективності внутрішнього виховного середовища) – формування й ефективне забезпечення функціонування превентивного виховного середовища ЗНЗ; формування й ефективне функціонування виховної системи навчального закладу; формування й ефективне забезпечення функціонування здоров'ясприятливого освітнього середовища ЗНЗ;

2. Друга група – упровадження сучасних технологій виховання, що базуються на врахуванні вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей учнів; упровадження інтерактивних методів навчання й виховання; упорядкування існуючих форм і методів виховання учнів щодо формування в них просоціальної поведінки;

3. Третя група – упорядкування системи державно-громадського управління навчальним закладом; активізація діяльності органів учнівського самоврядування у виробленні шкільної політики щодо формування просоціальної поведінки учнів; участь батьків у творенні шкільної політики; міжсекторальна взаємодія фахівців, дотичних до проблеми формування просоціальної поведінки учнів;

4. Четверта група – створення системи науково-методичного супроводу формування просоціальної поведінки учнів; упровадження спецкурсів, присвячених питанням здоров'язбереження, суспільним нормам і цінностям, міжособистісним стосункам; готовність учителів до формування просоціальної поведінки учнів ЗНЗ; розроблення різних форм виховної діяльності (виховних годин, тренінгів, проектів, диспутів, дебатів, акцій тощо), спрямованих на формування просоціальної поведінки учнів ЗНЗ.

До складу експертів були залучені співробітники лабораторії превентивного виховання Інституту проблем виховання НАПН України (7 осіб, з них 3 доктори педагогічних наук, 2 кандидати педагогічних наук) та науковці з інших установ (8 осіб, з них 2 доктори педагогічних наук, 4 кандидати педагогічних наук). Отже, загальна кількість експертів склала 15 осіб, якісний склад – 33,33 % доктори педагогічних наук, 40 % кандидати педагогічних наук, 26,67 % аспіранти та пошукачі. Для об'єктивізації експертного дослідження в оцінку експертів був закладений коефіцієнт залежно від наукового ступеня: для докторів педагогічних наук – 1; для

кандидатів педагогічних наук – 0, 5, для аспірантів і пошукачів – 0,25.

Робота експерта полягала в ранжуванні вищезазначених організаційно-педагогічних умов формування просоціальної поведінки учнів загальноосвітніх навчальних закладів. За результатами експертного оцінювання були обрані ті організаційно-педагогічні умови, які посіли у своїх групах перші місця. Так, у першій групі організаційно-педагогічних умов такою виявилася умова «формування і ефективного забезпечення функціонування превентивного виховного середовища ЗНЗ» (загальна сума балів з урахуванням коефіцієнту – 13,5); у другій групі – «впровадження сучасних технологій виховання, що базуються на врахуванні вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей учнів» (загальна сума балів – 7,5); у третій групі – «упорядкування системи державно-громадського управління навчальним закладом» та «активізація діяльності органів учнівського самоврядування у виробленні шкільної політики щодо формування просоціальної поведінки учнів» (загальна сума балів виявилася однаковою – по 11,5); у четвертій – «створення системи науково-методичного супроводу формування просоціальної поведінки учнів» (загальна кількість балів – 7).

Отже, необхідними організаційно-педагогічними умовами формування просоціальної поведінки учнів ЗНЗ визнано такі: формування й ефективного забезпечення функціонування превентивного виховного середовища ЗНЗ; впровадження сучасних технологій виховання, що базуються на врахуванні вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей учнів; упорядкування системи державно-громадського управління навчальним закладом; активізація діяльності органів учнівського самоврядування у виробленні шкільної політики щодо формування просоціальної поведінки учнів; створення системи науково-методичного супроводу формування просоціальної поведінки учнів.

Зупинимося більш детально на кожній із них. Як зазначено в Концепції формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу, в умовах нової соціокультурної реальності «сенсом формування превентивного виховного середовища ЗНЗ є уможливлення реалізації педагогічної ідеї, покладеної в основу ставлення й розвитку особистості учня; інтегрування всіх виховних впливів, спрямованих на дитину, у цілісний педагогічний процес, який забезпечує реалізацію ідей і завдань виховання й розвитку особистості в умовах конкретного навчального закладу» [7]. Превентивне виховне середовище ми розглядаємо як упорядковану цілісну сукупність організаційно-педагогічних умов і обставин,

взаємодія й інтеграція яких забезпечує соціально-педагогічну та правову підтримку розкриття внутрішнього потенціалу, духовного розвитку й життєздійснення особистості; сприяє виробленню нею ціннісного ставлення до себе, природи та суспільства; нівелює негативні впливи соціуму на дитину. Наслідками формування превентивного виховного середовища мають стати створення ефективної виховної системи ЗНЗ, підвищення ефективності й дієвості превентивного виховання; упорядкування належних умов для особистісного зростання кожного учня, соціалізації та подальшого професійного самовизначення; оновлення змісту, форм і методів превентивного виховання учнів з урахуванням їхніх потреб та соціального запиту; впровадження інноваційних виховних технологій формування життєвої й соціальної компетентності учнів, просоціальної поведінки; збагачення ресурсно-інформаційної та програмно-методичної бази ЗНЗ шляхом розроблення виховних програм, методичних матеріалів і посібників, спрямованих на забезпечення сприятливих умов для навчання, виховання й розвитку особистості дитини; оптимізація використання потенціалу фахівців державної системи підтримки людини (пожежна охорона, органи правопорядку, цивільної оборони, охорони здоров'я, охорони праці, охорони навколишнього середовища) для створення безпечного середовища життєдіяльності дитини [7]. Вважаємо, що створення превентивного виховного середовища сприятиме втіленню в життя навчального закладу інших організаційно-педагогічних умов формування просоціальної поведінки учнів.

Упровадження сучасних технологій виховання, що враховують вікові, індивідуальні психофізіологічні особливості учнів XXI століття, забезпечуватиме можливість вироблення дитиною власної просоціальної моделі поведінки й самовизначення в мінливих соціально-культурних умовах сьогодення. Загальновідомо, що для успішного навчання й виховання обов'язково треба враховувати тип провідної діяльності дитини, який залежить від її віку та індивідуальних психофізіологічних особливостей. Тому технології виховання просоціальної поведінки учнів початкової, основної та старшої школи мають відрізнятися [4]. Крім цього, провідною вимогою добору технологій виховання має бути врахування сучасних засобів опрацювання інформації дітьми. Сучасне суспільство – це суспільство цифрових технологій, у якому зростають діти, для яких цифрова діяльність – норма існування, спілкування, навчання. Тому характерною діяльністю для них стала інтерактивність та ігри. Отже, якщо для початкової школи основною діяльністю є ігрова, то для формування просоціальної поведінки мають використовуватися різноманітні ігри

відповідного спрямування; якщо для основної та старшої – комунікаційна, то мають використовуватися такі технології як проектна, колективних справ тощо, які передбачають залучення учнів до участі в соціально значущих проектах класу, навчального закладу, села чи міста.

У нормативно-правових документах, що регламентують освітню діяльність зазначено, що сучасна система управління освітою має розвиватись як державно-громадська, яка обов'язково включає всіх учасників навчально-виховного процесу та регламентує їх діяльність і взаємодію. Уважаємо, що в підготовці й розробці шкільної політики, розпоряджень, наказів адміністрації ЗНЗ, розвитку погоджувальних механізмів у вирішенні загальних завдань навчального закладу вагома роль має відводитися громадськості й органам шкільного самоврядування. Саме через них учні основної та старшої школи можуть систематично залучатися до соціально значущої діяльності, без участі у якій неможливе ефективне формування й розвиток у них просоціальної поведінки.

Зважаючи на те, що за результатами експертної оцінки умови «упорядкування системи державно-громадського управління навчальним закладом» і «активізація діяльності органів учнівського самоврядування у виробленні просоціальної поведінки учнів» виявилися рівноцінними, доцільно, на наш погляд, їх не поєднувати. Не дивлячись на те, що упорядкування системи державно-громадського управління навчальним закладом передбачає, зокрема, й розвиток громадських форм управління навчальним закладом, до яких належать органи учнівського самоврядування, активізація їх діяльності вбачається нам надзвичайно важливою організаційно-педагогічною умовою у виробленні просоціальної поведінки учнів ЗНЗ. Адже, на сучасному етапі розвитку держави головними завданнями державно-громадського управління освітою є виховання покоління із суспільно значущими соціальними та морально-духовними цінностями, необхідними для вироблення соціально значущих стратегій поведінки. Саме людина з просоціальною поведінкою характеризується ціннісним, усвідомленим, відповідальним, турботливим ставленням до кожної людської особи, до людства загалом, суспільства, природи, Землі, Всесвіту.

Система науково-методичного супроводу формування просоціальної поведінки учнів забезпечує гнучке реагування на зміни життєвих умов і проблеми особистісного розвитку. Одним із перспективних шляхів цього є розроблення й упровадження програми превентивного виховання учнів та підготовки вчителів і шкільної адміністрації з питань адвокації

превентивної освіти, організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з батьками, учнями, педагогами, громадськими організаціями й державними установами. Тому науковцями лабораторії превентивного виховання НАПН України розроблено посібник «Методика формування просоціальної поведінки учнів загальноосвітнього навчального закладу» [5], у якому розкриваються теоретичні та методологічні засади формування просоціальної поведінки учнів загальноосвітніх навчальних закладів, напрацювання зарубіжних і вітчизняних дослідників, описано компоненти, критерії та показники просоціальної поведінки учнів ЗНЗ, добрано методики для дослідження показників просоціальної поведінки, життєвих цінностей, психологічних властивостей особистості.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, за результатами експертного оцінювання необхідними й достатніми організаційно-педагогічними умовами формування просоціальної поведінки учнів ЗНЗ визначено: формування й ефективне забезпечення функціонування превентивного виховного середовища ЗНЗ; упровадження сучасних технологій виховання, що базуються на врахуванні вікових та індивідуальних психофізіологічних особливостей учнів; упорядкування системи державно-громадського управління навчальним закладом; активізація діяльності органів учнівського самоврядування у виробленні шкільної політики щодо формування просоціальної поведінки учнів; створення системи науково-методичного супроводу формування просоціальної поведінки учнів. У подальших дослідженнях планується впровадити ці організаційно-педагогічні умови на базі експериментальних загальноосвітніх навчальних закладів та перевірити їх ефективність у формуванні просоціальної поведінки учнів молодшої, основної та старшої шкіл.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галкина О. В. Роль и место понятия «организационно-педагогические условия» в терминологическом аппарате педагогической науки : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Общая педагогика, история педагогики и образования» [Электронный ресурс] / Ольга Владимировна Галкина. – Самара, 2009. – 19 с. – Режим доступа :

<http://www.dissercat.com/content/rol-i-mesto-ponyatiya-organizatsionno-pedagogicheskie-usloviya-v-terminologicheskom-apparate#ixzz349LHX8B7>.

2. Єжова О. О. Педагогічні умови формування просоціальної поведінки учнів загальноосвітніх навчальних закладів / О. О. Єжова // Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал : мат-ли звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2013 рік [за заг. ред. О. В. Сухомлинської, І. Д. Беха, Г. П. Пустовіта, О. В. Мельника]. – Івано-Франківськ : НАІР, 2014. – Вип. 4. – С. 172–174.

3. Єжова О. О. Сутність організаційно-педагогічних умов педагогічного процесу / О. О. Єжова // Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки». – Ніжин : НДУ імені Миколи Гоголя, 2014. – № 6. – С. 182–189.

4. Єжова О. О. Функціонування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу як умова формування просоціальної поведінки учнів [Електронний ресурс] / О. О.Єжова // Підготовка педагогів до реалізації Основних орієнтирів виховання учнів 1–11-их класів загальноосвітніх навчальних закладів : ел. зб. науково-практичних матеріалів учасників Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції, 15 травн. 2014 р. – Харків : Харківська академія неперервної освіти, 2014. – С. 11–14. – Режим доступу :

<http://conf-hano.at.ua/>

5. Кириченко В. І. Методика формування просоціальної поведінки учнів загальноосвітнього навчального закладу : посібник / В. І. Кириченко, О. О. Єжова, Г. М. Даниленко, Т. В. Тарасова. – Х. : Точка, 2014. – 132 с.

6. Концепція розвитку освіти на період 2015–2025 років (проект) [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

mon.gov.ua/img/zstored/files/project_30102014.doc.

7. Концепція формування превентивного виховного середовища загальноосвітнього навчального закладу в умовах нової соціокультурної реальності / Оржеховська В. М., Кириченко В. І., Єжова О. О., Федорченко Т. Є. // Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя). – Ніжин : НДУ імені Миколи Гоголя, 2013. – № 2. – С. 41–48.

РЕЗЮМЕ

Єжова О. А. Обоснование организационно-педагогических условий формирования просоциального поведения учащихся общеобразовательных учебных учреждений.

В статье проанализированы и теоретически обоснованы необходимые и достаточные организационно-педагогические условия формирования просоциального поведения учащихся общеобразовательных учебных учреждений. Методом экспертной оценки к ним отнесены: формирование и эффективное обеспечение функционирования превентивной воспитательной среды школы; внедрение современных технологий воспитания, базирующихся на учете возрастных и индивидуальных психофизиологических особенностей учащихся; упорядочение системы государственно-общественного управления учебным учреждением; активизация деятельности органов ученического самоуправления в выработке школьной политики по формированию просоциального поведения учащихся; создание системы научно-методического сопровождения формирования просоциального поведения учащихся.

Ключевые слова: просоциальное поведение, организационно-педагогические условия, учащиеся общеобразовательных учебных учреждений

SUMMARY

Yezhova O. The justification of the organizational and pedagogical conditions of formation of students' prosocial behavior of secondary educational institutions.

The article analyzes and theoretically justifies necessary and sufficient organizational and pedagogical conditions of formation of students' prosocial behavior of secondary educational institutions. The list of possible organizational and pedagogical conditions has been drawn up on the basis of the analysis of the theory and practice of educating the students. The organizational and pedagogical conditions are united into the following four groups:

1. The first group (a factor of the effectiveness of internal educational environment): the formation and effective functioning of preventive educational environment of the school; the formation and effective functioning of the educational system the educational institution; the formation and effective functioning of the health of a favorable educational environment of the school.

2. *The second group: the introduction of modern technologies of education, based on the age and individual psycho-physiological characteristics of the students; the introduction of interactive methods of training and education; streamlining the existing forms and methods of education in order to develop prosocial behavior.*

3. *The third group: the regulation of the system of state and public administration institution; the increased activity of the student self-government bodies in the development of school policies on the formation of the students' prosocial behavior; participation of parents in establishing school policy; partnerships specialists, concerning the problem of the formation of prosocial behaviour.*

4. *The fourth group: the creation of a system of scientific-methodical support of the formation of the students prosocial behavior; the introduction of special courses devoted to health care, social norms and values, interpersonal relationships; the willingness of the teachers to the formation of the students' prosocial behavior of the school; the development of various forms of educational activities (educational hours, trainings, projects, discussions, debates shares and so on), aimed at promoting pro-social behavior of the students at school.*

The expert estimates are considered to be the formation and effective functioning of preventive educational environment of the school; the introduction of modern technologies of education, based on the age and individual psycho-physiological characteristics of the students; the arrangement of the system of state-public management of the educational institution; the increased activity of the organs student self-government in developing a school policy on the formation of pro-social behavior of the students; the creation of a system of scientific-methodical support of the formation of pro-social behavior of the students.

Key words: *prosocial behavior, the organizational and pedagogical conditions, the students of secondary educational institutions.*

УДК 372.4:371.315:376.1–056.264

А. І. Кравченко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ВИПЕРЕДЖАЮЧЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ ДО ШКОЛИ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

У статті представлено авторський погляд на використання елементів проблемного навчання в якості засобу підготовки до навчання в школі дітей-логопатів. Запропоновано аналіз поглядів на проблему пізнавальної діяльності осіб дошкільного віку з тяжкими мовленнєвими порушеннями.

На основі літературного аналізу автором показано доцільність використання елементів проблемного навчання, зокрема, елементів випередження, для наповнення підготовчого передшкільного педагогічного процесу логопедичних груп спеціальних і масових загальноосвітніх дошкільних навчальних закладів.

Ключові слова: *мовленнєва підготовка, тяжкі порушення мовлення, випереджаюче навчання, проблемне навчання.*

Постановка проблеми. Інформаційність, як провідна тенденція сучасного суспільства, характеризується посиленням ролі інформації, знань, збільшенням долі інформаційних комунікацій у кожній складовій суспільної інфраструктури. Помітне інформаційне насичення не оминуло й освіту, зокрема дошкільну ланку, у якій роль інформаційності є особливою та неоднозначною.